

Heini Inkinen ja Jutta Mäkelä

”Kyllä meitä tarvitaan moneen juttuun” – Varhaiskasvattajien rooli lasten leikeissä

LAB-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosionomi (AMK)

Opinnäytetyö 2020

Tiivistelmä

Heini Inkinen ja Jutta Mäkelä

”Kyllä meitä tarvitaan moneen juttuun” – Varhaiskasvattajien rooli lasten leikeissä, 26 sivua, 2 liitettä

LAB-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta

Sosionomin koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

Opinnäytetyö 2020

Ohjaajat: lehtori Minna Markkanen, LAB-ammattikorkeakoulu

Tämän opinnäytetyön aiheena on varhaiskasvattajan rooli lasten leikeissä. Opinnäytetyön aihe tuli Imatran kaupungin ehdotuksesta. Omat havaintomme ja kokemuksemme varhaiskasvatusympäristössä ovat saaneet kiinnostuksemme heräämään siihen, mitä mieltä varhaiskasvattajat ovat roolistaan leikeissä. Tässä opinnäytetyössä hyödynnettiin kirjallisuutta sekä aiemmin aiheesta tehtyjä tutkimuksia.

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jossa haastateltiin kahden vuorokauden laajennetun hoidon päiväkodin varhaiskasvattajia haastattelulomakkein. Haastattelulomakkeet analysoitiin aineistolähtöisesti ja vastaukset jakautuivat teemoittain.

Leikki on merkityksellistä varhaiskasvatusikäisten lasten oppimiselle sekä edistää lapsen kehitystä ja hyvinvointia. Leikin merkityksellisyyden vuoksi olisi hyvä tietää mikä on varhaiskasvattajan rooli lasten leikissä. Tässä tutkimuksessa tutkimustulokset osoittivat, että varhaiskasvattajalla on tärkeä rooli lasten leikeissä. Se, mikä rooli varsinaisesti varhaiskasvattajalla on leikin yhteydessä, sai vastaukset hajautumaan kolmeen eri kategoriaan. Nämä kategoriat olivat leikin vieminen eteenpäin, leikkiin liittymisen auttaja sekä mallin antaminen lapsille.

Asiasanat: leikki, varhaiskasvattajan rooli, varhaiskasvatus

Abstract

Heini Inkinen and Jutta Mäkelä

“Yes, we are needed in many situations” - The role of the early childhood educator in children’s games, 26 pages, 2 appendices

LAB University of Applied Sciences

Health Care and Social Services Lappeenranta

Degree Programme in Social Services

Bachelor’s Thesis 2020

Instructor: Senior Lecturer Minna Markkanen, LAB University of Applied Sciences

In this thesis the role of the early childhood educator in children’s games was studied. This study has been initiated by the City of Imatra. The authors’ own experiences and observations about being an educator in a group of playing children have raised an interest to find out other early childhood educators’ opinions about it. Previous research and literature related to the topic have been used in the thesis.

The research method for this thesis was qualitative research. Childhood educators in two different daycare centres were interviewed with a questionnaire. This data was then themed according the topics of the questionnaire.

Based on the study, playing has a great impact on children’s learning and it promotes their development and wellbeing. Early childhood educators have a massive role when it comes to their role in playing and the information gathered from the questionnaire showed that the roles were seen divided into 3 different categories. These categories were leading the plays, helping others to join the plays and being a role model for children.

Keywords: early childhood education, play, the role of early childhood educator

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Varhaiskasvatus lapsen leikkiympäristönä	6
3	Varhaiskasvattajana lapsen leikeissä	8
4	Leikki varhaiskasvatuksessa.....	11
4.1	Leikki varhaiskasvatuksen historiassa	11
4.2	Mitä leikki on?	12
4.3	Leikki oppimisympäristönä.....	14
5	Tutkimuksen tavoitteet	15
5.1	Tutkimusongelmat.....	15
5.2	Tutkimuskysymykset.....	15
6	Tutkimuksen toteutus.....	15
6.1	Tutkimuksen kohde.....	15
6.2	Tutkimusmenetelmä.....	16
6.3	Aineiston hankinta.....	17
6.4	Luotettavuus ja eettiset kysymykset	18
7	Tulokset	19
7.1	Varhaiskasvattajien roolit leikissä	20
7.2	Varhaiskasvattajien näkemykset leikin opettavaisuudesta	21
8	Johtopäätökset.....	22
9	Pohdinta.....	24
	Lähteet	27

Liitteet

- Liite 1 Saatekirje
- Liite 2 Kyselylomake

1 Johdanto

Suomessa leikki on arvostettu osa varhaiskasvatusta. Leikki on alle kouluikäiselle lapselle luontainen tapa toimia. Lasta ei saa leikkimään käskystä, vaan leikki lähtee aina lapsesta itsestään, hänen tarpeistaan sekä mielikuvituksestaan. Leikkiessään lapsi oppii, miten maailma toimii. Varhaiskasvatuksessa on paljon leikkiä. Lapset leikkivät sekä sisällä että ulkona eri leikkejä tai samoja leikkejä. Varhaiskasvattajien tehtävä on mahdollistaa lasten leikit muokkaamalla leikkiympäristöjä leikkiin sopivaksi. Varhaiskasvattajien tulisi soveltaa lasten ehdotukset leikistä mahdollisiksi, eikä sivuttaa ideoita tai toiveita.

Varhaiskasvattajilla on erilaisia käsityksiä leikistä, koska heillä on erilaisia koulustaustoja ja erilaista työkokemusta. Tieto leikin merkityksestä lapsen kasvuun, kehitykselle ja oppimiselle kasvaa, lait ja asetukset muuttuvat sekä opetustapa ja -tyylit muuttuvat. On siis rikkaus, että meillä on erilaisten näkemysten omaavia ihmisiä samassa paikassa.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvattajien eri näkemyksiä leikin merkityksestä lapsen kasvuun sekä saada myös varhaiskasvattajat ajattelemaan omaa toimintaansa tässä suhteessa, voisiko leikkitoimintaa parantaa, muuttaa tai rikastuttaa jotenkin. Opinnäytetyön tuloksena saamme tietoa, millaisena varhaiskasvattajat näkevät roolinsa lasten leikeissä.

Tämä opinnäytetyö on lähtenyt Imatran kaupungin ehdotuksesta, ja se on hyvin ajankohtainen, sillä uusi varhaiskasvatussuunnitelma korostaa yhä enemmän lapsen osallisuutta, ja tässä työssä se tarkoittaa lapsen mahdollisuuksia vaikuttaa omaan leikkiinsä. Usein lapsen osallisuus leikissä on sitä, että lapsi voi itse vaikuttaa siihen, mitä leikkiä leikkii ja missä leikkiympäristössä. Varhaiskasvattajien on tärkeää huomioida lasten liittyminen toisten leikkeihin, ja taata että kaikki saisivat leikkikavereita. Ylipäätään lasten sosiaalisia suhteita tulisi tukea varhaiskasvatuksessa, ettei kukaan joutuisi jäämään yksin esimerkiksi ujoutensa vuoksi. Varhaiskasvattajien onkin tärkeää pitää huoli siitä, ettei ketään kiusata. Oleellista on myös lasten havainnointi sekä leikissä mukana oleminen. Huomioon otettavia asioita on siis monia, joten herääkin kysymys, miten varhaiskasvattajat näkevät roolinsa lasten leikeissä.

2 Varhaiskasvatus lapsen leikkiympäristönä

Varhaiskasvatus on tärkeä osa kasvun ja oppimisen polkua. Se luo perustaa lapsen elinikäiselle oppimiselle. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 14). Varhaiskasvatus tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Varhaiskasvatus ehkäisee lasten syrjäytymistä ja vahvistaa heidän toimijuuttaan yhteiskunnassa. Sen tehtävänä on tukea ja auttaa huoltajia kasvatustyössä. Lisäksi se mahdollistaa myös huoltajien työssäkäynnin tai opiskelun. (Opetushallitus 2019.)

Laki määrittelee varhaiskasvatuksen seuraavasti: *Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.* (Varhaiskasvatustilaki 540/2018). Varhaiskasvatuksen järjestämisestä vastaa kunta. Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkotitoimintana, avoimena varhaiskasvatustoimintana ja perhepäivähoitona. Varhaiskasvatustilain mukaan huoltajilla on päättäväältä, osallistuuko lapsi varhaiskasvatukseen vai ei. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 9.)

Opetushallitus laatii valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jotka luovat pohjaa paikallisille sekä lasten omille henkilökohtaisille varhaiskasvatussuunnitelmille. Jokaiselle päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle tehdään yhdessä huoltajien kanssa varhaiskasvatussuunnitelma, jonka perustana on lapsen etu ja tarpeet. Lapsiryhmän tarpeet ja tavoitteet ohjaavat pedagogista toimintaa varhaiskasvatuksessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 3-6.)

Varhaiskasvatuksen arjessa lasten kanssa toimii useita aikuisia. Mahdollisuudet leikkiin luovat ryhmän omat varhaiskasvattajat, mutta ryhmässä voi olla ajoittain mukana myös varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Kokonaisvastuu ryhmän toiminnasta on varhaiskasvatuksen opettajilla, mutta toimintaa suunnittelevat ja toteuttavat niin varhaiskasvatuksen opettajat, erityisopettajat, sosionomit, lastenhoitajat sekä ryhmäavustajat yhdessä. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2018, 13.) Lain mukaan lasten monitarpeisen hoidon takaamiseksi kunnan, kuntayhtymän tai yksityisen palveluntuottajan on huolehdittava riittävästä henkilökunnasta, joka

täyttää kelpoisuusvaatimukset. Varhaiskasvattajana varhaiskasvatuksessa voi työskennellä kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon saanut varhaiskasvatuksen opettaja, sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinnon saanut varhaiskasvatuksen sosionomi, jolla opintosuunnitelman sisältyy varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet vähintään 60 opintopisteen opinnot, sekä sosiaali- ja terveystieteiden tai kasvatustieteiden ja ohjausalan perustutkinnon suorittanut varhaiskasvatuksen lastenhoitaja. Varhaiskasvatuksessa täytyy olla myös saatavana varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

Imatran kaupunki määrittää aikuisen roolin tärkeäksi lasten leikeissä. Roolina nähdään leikin ohjaus sekä -mallintaminen. (Imatran kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 36.) Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma sen sijaan linjaa varhaiskasvattajien tehtäväksi turvata edellytykset sille, että lapsilla on tilaa ja mahdollisuuksia leikkiä. Varhaiskasvattajien tulee ohjata leikkiä sekä huolehtia siitä, että jokainen pääsee leikkiin mukaan taitojensa ja valmiuksiensa puitteissa. Varhaiskasvattajien täytyy ohjata leikkiä tavoitteellisesti sekä suunnitelmallisesti tukien ja ohjaten, sekä mahdollisesti itse osallistumalla leikkiin. Varhaiskasvattajien tulee olla läsnä lasten leikeissä sekä fyysisesti, että psyykkisesti. Näin tuetaan lasten välistä vuorovaikutusta ja ehkäistään ristiriitatilanteita. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 35.)

Pedagogiikan tavoitteena varhaiskasvatuksessa on edistää lasten oppimista, hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista. Pedagoginen toiminta tapahtuu lasten ja varhaiskasvattajien välillä vuorovaikutuksena sekä toimintana. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 32.) Varhaiskasvatuksen ammattilaisille pedagogiikka merkitsee hoitoa kasvatuksellisin sekä pedagogisin keinoin yhteiskunnan ja lasten vanhempien odotuksiin vastaten. Se on perustoimintojen ylläpitoa samanaikaisesti, kun lasta opastetaan, hoidetaan ja rakastetaan. Varhaiskasvattajan tulee kasvatustilanteita suunnitellessaan ja toteuttaessaan huomioida lasten yksilölliset tarpeet ja lähteä niiden mukaan toteuttamaan opetuksellisia toimintoja arkeen sisällyttäen. (Helenius & Korhonen 2008, 69-71.)

3 Varhaiskasvattajana lapsen leikeissä

Aikuisen on toimittava monissa päällekkäisissä rooleissa lasten leikin aikana, ja tehtävänä tämä ei ole helppoa. Rooleista päällimmäisenä nousee esiin havainnoijan rooli. Havainnointi on tie kohti leikin ymmärrystä, rikastuttamista sekä arvostusta. Aikuisella on leikin havainnoijana pedagoginen tehtävä. Mitä paremmin aikuinen ymmärtää sekä tuntee lasta, sitä paremmin hän pystyy suojaamaan ja antamaan tilaa lapsen yksinleikille sekä ohjata häntä lasten keskinäisiin leikkeihin. Havainnoinnin tuloksena varhaiskasvattaja saa tietoonsa lapsen mielenkiinnon kohteita ja kokemuksia sekä oppii tuntemaan lasta ja ymmärtämään hänen käyttäytymistään ja sen syitä. Havainnointi antaa myös tietoa lapsen kasvusta, kehityksestä ja tarpeista, jolloin se on lähtökohta kaiken toiminnan suunnittelulle sekä mahdollistaa yksilöllisten tarpeiden huomioimisen. (Kalliala 2012, 206; Koivunen & Lehtinen 2015, 16.)

Särkkä (2012) on selvittänyt, mikä on aikuisen rooli lasten leikeissä sekä kysynyt varhaiskasvattajien näkemyksiä leikin kestosta ja sen ohjaamisesta varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena on ollut saada kehitysideoita pitkäkestoisien leikin ohjaamisen sekä leikin mahdollisuuksien kehittämistyöhön. Särkän (2012) tutkimuksesta selvisi, että leikki nähdään säännöllisesti muuttuvana toimintana, jossa lapsi viihtyy ja nauttii. Koettiin myös, että pitkäkestoinen leikki tapahtuu ennemminkin lapsen ajatusmaailmassa kuin samassa leikkipaikassa. Näin ollen leikkipaikka voi vaihtua, mutta leikin päätarkoitus pysyy samana. Tutkimuksessa ilmeni myös, että usein lapsen omaehtoinen leikki tapahtuu aikuisen määrittelemissä rajoissa. Kasvattajien mukaan leikin ohjauksessa pääpainotus oli leikin etukäteisjärjestelyissä sekä suorassa ohjaamisessa, joka taas pääosin liittyi ristiriitatilanteiden selvittelyyn sekä kontrolloimiseen. (Särkkä 2012, 2, 69.)

Varhaiskasvatussuunnitelma kannustaa varhaiskasvattajia mukaan lasten leikkiin ja iloitsemaan yhdessä tekemisestä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 26). Silti kutsun leikkiin saanut aikuinen voi hämmentyä ja tokaista lapselle, ettei ehdi, koska on kiire tai muuta tekemistä (Heino & Jantunen & Suutarila 2018, 25). Turusen (2016) tutkimuksessa käy ilmi, että varhaiskasvattajan asenteella on suuri merkitys. Jos asenne ja arvostus on leikkiä kohtaan positiivinen, osallistuvat he innokkaammin mukaan lasten leikkeihin. (Turunen 2016, 14-

15). Heinon ym. (2018) mukaan on kunniatehtävä saada liittyä mukaan lasten leikkiin ja höllätä aikuisen kontrollista. Siitä alkaa taiteellisen maailman tila, jossa kaikki on mahdollista. Tärkeää on heittäytyminen ja lapsen virran mukaan meneminen. Aikuisen tulee olla herkkänä ja arvostaa lasten leikkiä, niin ulkopuolisena kuin leikissä osallisena. Arvostus voi näkyä esimerkiksi ohjeistuksessa, jolloin aikuinen heittäytyy leikkiin osittain mukaan ja ohjeistaa lapsia leikkiroolissaan. Aikuinen voi pyytää lapsia siirtymään junaleikistä ravintolavaunuun välipalalle, jolloin mennään lähemmäs lapsen maailmaa ja käytetään lapselle läheistä kieltä. (Heino ym. 2018, 25-28.)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on huolehtia, että jokainen lapsi tulee kuulluksi, nähdyksi ja huomioon otetuksi. Lapset tulisi ottaa mukaan toiminnan suunnittelussa sekä toteutuksessa, jotta heidän osallistumisensa sekä vaikuttaminen toteutuu. Jokaisen lapsen on saatava ilmaista itseään sekä tuoda mielipiteensä ja ajatuksensa julki niillä keinoin, joita hänellä on. Jokaisella on oikeus tuoda esille leikkialoitteita ja ideoita, joille on annettava mahdollisuus. Lapsen oikeus on oppia leikkimällä ja iloita siitä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 16, 26.) Rakennusvaiheessa lapset tuovat leikkiin juuri ne asiat, joita pitävät merkityksellisinä. Aikuisen ei siis pidä yksin lähteä rakentamaan leikkiä tai tuomaan valmiita materiaaleja leikkiä varten. Suotavaa on silti, että varhaiskasvattaja luo edellytykset monipuoliselle ja rikkaalle leikkiympäristölle. (Helenius & Lummelahdi 2013, 56.)

Kallialan mielestä ihanteellinen leikkiympäristö on lapsille monipuolinen ja virikkeellinen. Tällainen ympäristö antaa lapsille mahdollisuuksia kokeiluun, tutkimiseen sekä omien kiinnostuksen kohteiden mukaiseen leikkimiseen. Jos leikkivälineitä ja -tilaa on niukasti, tällöin leikki jää yleensä lyhyeksi eikä jatku pitkään. Tietty leikkiympäristö voi olla aikuisesta inhottava tai epämiellyttävä, mutta lapselle se voi olla juuri houkuttelevin paikka leikille. Varhaiskasvatuksessa aikuiset rajaavat lapsen ikätason mukaan tarvittavat leikkivälineet sekä leikkiajan. Aikuisen tulisi kuitenkin pyrkiä siihen, että leikit lähtevät lapsista itsestään ja pysyvät vapaaehtoisina, mutta myös niin, että leikki olisi pitkäkestoista ja sen hallinta sekä muunteleminen pysyisi lasten käsissä. (Kalliala 2008, 50, 58-59, 221.)

Jotta lasten osallisuus toteutuu varhaiskasvatuksessa, tulee varhaiskasvattajien tarkastella muutamaa asiaa. Varhaiskasvattajien tulisi tarkastella, että ryhmässä on yhtenäinen kieli. Jokaisen tulisi pystyä kommunikoimaan ja tulla kuulluksi sekä saada tarvittava tieto iästään, kehityksestään tai valmiuksistaan riippumatta. Myös osallisuuden toteutuminen tarvitsee informaatiota. Lapsen tulisi saada tietoa ympäristöstään, jotta hän osaisi pyytää tai ehdottaa jotain. Riittävä tietoisuus mahdollistaa esimerkiksi piilossa olevien leikkivälineiden pyytämisen. Lapsen osallisuus toteutuu, kun varhaiskasvattajat joustavat omista suunnitelmistaan, jolloin lapsen ajatukset ja ideat menevät etusijalle. Osallisuus on aikuisen näkemys lapsesta toimijana, eikä vain yksittäisiä osallisuutta edistäviä hetkiä ja projekteja. (Turja & Vuorisalo 2017, 48-54.)

Leikki kehittää lapsen sosiaalisia taitoja ja sen avulla lapsi oppii ymmärtämään ympärillään toimivaa maailmaa. Leikkien myötä lapsi oppii mitä saa ja mitä ei saa tehdä sekä minkälainen käytös on hyväksyttävää ja mikä ei. (Henrics 2014, 204, 210.) Kiusaamista, häirintää tai väkivaltaa ei varhaiskasvatuksessa sallita. Näihin puututaan muokkaamalla toimintakulttuuria sekä ehkäistään tietoisesti tilanteita, joissa voisi ilmaantua kiusaamista tai väkivaltaa. Aikuisella on tärkeä rooli lasten kanssa harjoiteltaessa ja kehittäessä sosiaalisia sekä emotionaalisia taitoja. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 27-28.) Aikuisen onkin hyvä näyttää tunteensa kohdatessaan vääryyttä, koska silloin lapsi huomaa suhtautumismallin kiusaamiseen (Vienola 2016, 176-177).

Leikki on vuorovaikutusta, johon tarvitaan aikuisen läsnäoloa. On tilanteita, jolloin tarvitaan varhaiskasvattajan tukea, jotta lapsi pääsee leikkiin mukaan. Lapsen rooli ryhmässä on sidoksissa hänen leikkitaitoihinsa, sillä leikissä lapsi luo vuorovaikutussuhteita. (Ugaste 2005, 57.) Lapsen suhteet muihin leikkijöihin muodostuu vähitellen. Tähän tarvitaan myös varhaiskasvattajaa, joka luo myönteistä kehitystä lasten välisille suhteille. (Helenius & Lummelahdi 2013, 31.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) tiivistää yhteen, että yhteisesti sovitut toimintatavat sekä säännöt edistävät turvallisuuden tunnetta. Lapsi kokee turvallisuuden tärkeäksi leikkiympäristössään. Aikuisen täytyy olla läsnä ja ennakoita. Turvallisuuden tunne antaa lapselle vapauden lähteä leikin maailmaan ja

käyttää ympäristöään leikissä. Toisinaan lapset voivat tarvita niin sanotusti “turvallisuustankkausta” kesken leikin aikuiselta, minkä jälkeen leikki voi taas jatkua. Etenkin pienille lapsille aikuisen läheisyys ja turvallisuus on ehdottoman tärkeää. Turvallisuutta edistää myös suunnitelmallisuus tapaturmien ehkäisyssä sekä turvallisuuskasvatus. Myös turvallisista tiloista ja välineistä on huolehdittava. (Kalliala 2008, 50; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 28.)

4 Leikki varhaiskasvatuksessa

4.1 Leikki varhaiskasvatuksen historiassa

Historiantutkimuksen mukaan leikkiä sekä leikkivälineitä on ollut koko ihmisen elinajan. Alun perin leikkiä on pidetty lapsen tekemänä työnä, jota lapsi jäljittelee aikuisen tekemän työn kautta. Nykyisin ajatellaan kuitenkin, että leikki on lapselle jokapäiväinen luontainen toiminnan tapa. Lapsen motivaatio leikkiin lähtee hänestä itsestään ja usein lapsi leikkii aina, kun siihen on mahdollisuus. Leikki vaikuttaa lapseen kokonaisvaltaisesti ja hän oppii sen aikana, itsestään sekä toisista ja myös ympärillä olevasta ympäristöstä. (Ojanen & Ritmala & Siven & Vihunen & Vilen 2009, 199-201.)

Leikkiä on kuvattu paljon eri teoreetikkojen kuvauksissa. Muun muassa Fröbel, Vygotsky sekä Piaget tunnustavat leikin merkityksen lapsen kasvulle ja kehitykselle. Friedrich Fröbeliä (1782-1852) pidetään eurooppalaisen varhaiskasvatuksen isänä ja uranuurtajana. Fröbelin näkemyksessä pedagogisen suunnittelun tulisi huomioida lapsen kasvua ja kehitystä. Fröbel loi leikkilahjat, jotka toimivat kasvattajien pedagogisina työkaluina. Leikkilahjoihin kuuluivat leikkimateriaalit, joita olivat esimerkiksi pallo, lieriö ja palikat. Näitä lapsi käytti leikkiessään ja oppi niiden avulla uutta, esimerkiksi luovaa ajattelua ja muotoja. Kasvattajan tehtävänä lapsen leikissä oli tukea oppimista ja olla läsnä tarvittaessa sekä ohjata lasta leikkivälineiden käytössä. Fröbel ajatteli, että lapsi soveltaa oppimaansa käytäntöön ja oppii sitä kautta uutta. Lapsi nähdään aktiivisena toimijana, jolle ei pitäisi antaa mitään valmista, vaan ohjata ja tukea omatoimisuutta. Fröbel myös piti luovaa leikkiä merkittävänä lasta kehittävänä elementtinä, jolle olisi varattava riittävästi aikaa arjessa. (Helenius 2001, 46-54.)

Jean Piaget (1896-1980) lähestyy leikkiä kognitiivisen teorian kautta. Piaget'n mukaan kognitiivinen teoria perustuu siihen, että lapsen tietorakenteet kehittyvät vähitellen, ja hallitsemiensa ajatusmallien eli skeemojen avulla lapsi pyrkii ymmärtämään tilanteita tekemällä ja kokeilemalla. Piaget ajatteli leikin olevan assimilaatiota eli uuden oppimisen liittämistä vanhaan opittuun tietoon. (Hännikäinen & Rasku-Puttonen 2001, 158-164.) Hän summasi leikkimisen olevan tärkeää lapsen luonnolliselle kasvulle sekä kehitykselle. Piaget ajatteli, että se on myös tärkeä osa lapsen biologista kehitysvaihetta. (Kalliala 2008, 13.)

Lev Vygotski (1896-1934) ajatteli lapsen kehityksen olevan sidoksissa hänen historialliseen, kulttuuriseen sekä sosiaaliseen ympäristöönsä. Lapsen kehitys on sen ympäristön tuottamaa, missä hän elää ja kasvaa. Lapsi toimii vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa, joka näkyy myös kasvatusprosessissa, jossa kaikki ovat aktiivisia niin lapsi, aikuinen kuin heidän rakentamansa ympäristö. Vygotskin luomassa kasvatuksen teoriassa lapsen kehitystä ja oppimista ei pidetä erillisinä. Lähikehityksen vyöhykkeen käsitteen luonut Vygotski kuvaa tällä aktuaalisen kehitystason ja potentiaalisen kehitystason etäisyyttä. Aktuaalinen kehitystaso tarkoittaa lapsen itsenäistä osaamista, potentiaalinen kehitystaso taas aikuisen avustuksella hallittua osaamista ja tulevaa opittua. Vygotski painotti, ettei mikä vain kasvatustapa tue kehitystä, vaan kasvatuksen tulisi kulkea kehityksen edellä. Näin ollen kasvatusta virittää kehitysprosessi lähikehityksen vyöhykkeille, jotka ovat juuri kypsymäisillään. Kasvatukseen tarvitaan varhaiskasvattajaa, joka on niin sanotusti osaavampi osapuoli. Vygotskin mukaan leikki on avainasemassa lähikehityksen vyöhykkeellä. (Hännikäinen & Rasku-Puttonen 2001, 165-170.)

4.2 Mitä leikki on?

Leikki on hyvin merkityksellisessä asemassa lapsen kehitysvaiheissa ennen kouluikää. Leikissä näkyvät lapsen motoriset, sosiaaliset sekä tiedolliset taidot, ja leikki myös edistää näiden kehittymistä. Leikki näkyy lapselle toimintana hänen kuvitteellisessa maailmassaan. (Virkki 2015, 44.) Suomessa leikki on arvostetussa asemassa varhaiskasvatuksessa. Nykyään kuitenkin pelkkä ajatus "annetaan lasten leikkiä" ei sinällään riitä. Leikki täytyy ottaa vakavasti, ja se vaatii

varhaiskasvattajilta koko ajan uudistuvaa taitoa, tietoa sekä tekoja. Varhaiskasvattajan täytyy lähestyä leikkiä eri näkökulmista sekä näkökulmia rikkoen. Aina täytyy kuitenkin muistaa, että leikki voi olla lapselle sinällään myös terapeutista. Aikuisen täytyy olla siis avoin, ja hänen on hyvä tuntee erilaisia leikkiteorioita sekä lasten leikkikulttuuria, jolloin ymmärrys lapsille tärkeistä asioista leikissä tiedostuu. (Kalliala 2012, 205.)

Leikin määrittely koetaan usein hyvin hankalaksi. Hakkaraisen (2001, 185) mukaan hankalan siitä tekee se, että leikki yritetään erottaa kaikista muista siihen liittyneestä tapahtuneesta. Yhtäkään hyväksytyä määrittelyä leikille ei ole saatu, mutta on olemassa monia piirteitä, joita leikki yleensä sisältää:

- Lapsi voi leikkiä yksin tai toisten kanssa.
- Leikki lähtee lapsesta itsestään tai aikuisen avustuksesta.
- Leikin merkitys ei ole lapselle jonkin tuloksen tavoittelua vaan tietynlainen prosessi.
- Leikki tuottaa lapselle iloa ja motivoituneisuutta leikkimistä kohtaan.
- Leikki on lapsen ohjaamaa ja osallistavaa toimintaa.

Varhaiskasvatuksessa kasvattajat ovat tulkinneet hankaliksi tilanteet, jossa lapsi pohtii, mitä hän ryhtyy seuraavaksi tekemään. Tutkimusten mukaan lasten mielestä parasta päiväkodissa on vapaa leikki. Leikki on lapsille usein niin inspiroivaa, että se tempaa heidät mukaansa. Kun lapsi on sitoutunut johonkin, kuten leikkiin, hän kiinnostuu toiminnastaan siinä määrin, että levottomuus vähenee. (Ahonen 2017, 151.) Leikkiminen saa silti kuulua ja näkyä, ja sille on annettava tilaa, rauhaa sekä aikaa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 26).

Varhaiskasvatuksessa leikki alkaa yleensä pienimmillä lapsilla harjoitusleikeistä sekä esineleikeistä. Kun lapset kasvavat ja leikkitaidot kypsyvät, he siirtyvät kehittyneempiin sääntöleikkeihin sekä kuvitteluleikkeihin, jotka pitävät sisällään symbolileikit ja roolileikit. (Kalliala 2008, 41.) Pieni lapsi harjoittaa leikkiään jo aikuisen sylissä hypityksissä, käsileikissä sekä laululeikeissä. Se on pienen lapsen leikkiä, jossa varhaiskasvattajan rooli on tärkeä.

Esineleikit alkavat lapsella kiinnostuksena leluihin ja ympäristöön. Lasta kiinnostaa esineet, niiden heittäminen sekä suuhun laittaminen. Pieni lapsi tarvitsee aikuista sanoittamaan esineitä ja näyttämään, miten esimerkiksi palloa pyöritetään tai nukkea hoivataan. Leikkitaitoja opitaan mallista jäljentelemällä. (Helenius & Lummelahti 2013, 61-62, 67-72.) Lapsi on valmis roolileikkeihin, kun hän käy läpi kehitysvaiheen, jossa hän osaa ajatella itseään toisen roolissa tai toisena henkilönä. (Kalliala 2008, 42). Roolileikeissä tärkeintä ei enää ole esineiden tutkiminen vaan niiden käyttäminen roolin omaisesti osana leikkiä. Roolileikit jatkuvat kouluikässä, mutta sääntöleikit korostuvat yhä enemmän toiminnassa. Sääntöleikit ovat esikouluikäisille tärkeä opetusmetodi. (Helenius & Lummelahti, 2013, 88, 118.)

4.3 Leikki oppimisympäristönä

Lapsi oppii leikkiessään monia taitoja, ja siksi leikki on hyvä oppimisympäristö. Leikin ajatellaan helposti olevan vain lasten omaa toimintaa, vaikka sitä tuetaan erilaisin keinoin. Varhaiskasvattajien tulisi asettaa leikeille oppimis- ja kehitystavoitteita, jotta se edistää lasten kehitystä ja oppimista. (Helenius & Korhonen 2008, 109-110.)

Varhaiskasvattajien tulisi tavoitteellisesti kehittää ja tukea leikeissä luovuutta, mielikuvitusta, toisen asemaan asettumista sekä sosiaalisia taitoja ja kieltä (Helenius & Korhonen 2008, 120). Lasten välillä voi tulla ristiriitoja leikki-ideoita suunniteltaessa tai toteuttaessa. Sosiaalista vuorovaikutusta harjoitetaan leikkiessä, jolloin lapset keskenään käyvät neuvotteluita ja tulevat päätökseen, joka ei ole aina oma ehdotus. Omasta ehdotuksesta luopuminen ei ole aina helppoa, mutta neuvottelutaidot kehittyvät vähitellen. (Heino ym. 2018, 105.) Leikkiessään lapsi rakentaa minäänsä, ympäristöään ja ajatteluaan. Samalla hän harjoittaa mielikuvitustaan. Mielikuvitus vapauttaa tilanteessa apsen kahleista sekä pakoista. Lapsi pääsee luomaan oman näkemyksen todellisuudesta ja näkemään asiat omin tavoin. Laatikko voikin olla maja tai oksanpätkä taikasauva. (Heino ym. 2018, 95; Urho & Vehkalahti 2013, 37.)

Leikki on lapselle maailma, jossa hän voi käsitellä tunteitaan, purkaa ajatuksiaan sekä pohtia asioita, joita hän ei välttämättä uskalla tai tahdo ääneen sanoa. Leikki

on usein aikaa, jolloin lapsi saa olla omien ajatuksiensa kanssa ilman, että aikuinen kontrolloi niitä. Leikki onkin lapsille luonnollisin tapa tällaiseen ajatusten läpikäymiseen. Kesken leikin lapsen roolit voivat vaihtua tilanteen mukaan, jolloin lapsi oppii eläytymään myös toisten kokemuksiin ja tunteisiin. Asioiden uudelleen käsittely voi olla leikin lomassa lapselle helpompaa, jolloin tunteiden läpikäyminen on nukella tai nallella, eikä lapsella itsellään. Lapsi voi käsitellä leikin kautta, vaikka ikävää lääkärikäyntiä. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 79-80.)

5 Tutkimuksen tavoitteet

5.1 Tutkimusongelmat

Tämän tutkimuksen tarkoitus on selvittää, mikä on varhaiskasvattajan rooli lasten leikissä, ja mitä he itse siitä ajattelevat. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää ovatko he vain leikin mahdollistajina vai osallistuvatko itse leikkiin mukaan. Opinnäytetyön tavoitteena on herätellä varhaiskasvattajia pohtimaan omaa rooliaan ja sitä kautta kehittämään toimintaansa. Päiväkodeista saadun aineiston analysointi tuottaa tietoa varhaiskasvattajien omista kokemuksista ja näkemyksistä.

5.2 Tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön haastattelulomakkeessa käytetyt tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaiseksi koet lasten mahdollisuudet leikkiin? Miten itse vaikutat siihen?
2. Millaisena näet roolisi lasten leikeissä? Esim. Oletko leikissä esimerkin antaja? Oletko leikkiin liittymisen auttajana? Oletko itse leikissä mukana?
3. Kuinka tärkeää on mielestäsi aikuisen rooli leikeissä ja miksi sitä tarvitaan?

6 Tutkimuksen toteutus

6.1 Tutkimuksen kohde

Opinnäytetyön tutkimuksen kohteena ovat Imatran kaupungin kahden vuoro- ja laajennetun hoidon päiväkotien varhaiskasvattajat. Tutkimusta varten on laadittu

haastattelulomake, joka on kohdistettu molempien päiväkotien varhaiskasvattajille sekä varhaiskasvatuksen opettajille että varhaiskasvatuksen lastenhoitajille. Näin tuloksista saadaan kattavampi kuva, kun kysely kohdentuu myös varhaiskasvatuksen lastenhoitajiin. Päiväkodit, joissa toteutamme opinnäytetyötämme, ovat laajennetun hoidon yksiköitä. Vuoro- ja laajennetussa hoidossa varhaiskasvatusta on luonnollisesti myös iltaisin, jolloin työntekijöinä ovat pääsääntöisesti lastenhoitajat. Myös tästä syystä varhaiskasvatuksen lastenhoitajat ovat mukana opinnäytetyön kyselyssä.

6.2 Tutkimusmenetelmä

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen tunnusmerkkejä ovat esimerkiksi tutkittavien näkökulma, harkinnanvarainen tai teoreettinen otanta sekä tulosten esitystapa. Laadullinen tutkimus sopii parhaiten opinnäytetyöhömmä koska siinä keskitytään pieneen määrään, jota pyritään analysoimaan mahdollisimman hyvin. Laadullisen tutkimuksen yksi menetelmistä ovat haastattelut, joita on tässä tutkimuksessa käytetty haastattelulomakkeen muodossa. (Eskola & Suoranta 2008, 13, 18.) Tähän opinnäytetyöhön saadaan laadullisen tutkimuksen myötä sellaista tietoa, joka ei muuten välttämättä tulisi selville. Kysymykset on muotoiltu niin, että vastaajalle jää tilaa vapaalle kerronnalle ilman valmiita vastausvaihtoehtoja. (Kananen 2015, 73).

Haastattelulomakkeella saadaan tietoa erilaisista ilmiöistä ja mahdollisista ongelmakohtista. Haastattelulomakkeessa kysymykset on muotoiltu siten, että ne vastaavat siihen, mitä selvityksessä halutaan tietää. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74-75.) Jotta kysymysten merkitys pysyy kaikille vastaajille samana, on lomakehaastattelussa kysymysten muotoilu sekä niiden järjestys jokaiselle sama (Eskola & Suoranta 1998, 87). Lomakkeessa voidaan käyttää avoimia kysymyksiä, joita tässäkin tutkimuksessa on käytetty, jolloin vastaukset luokitellaan aineiston keruun jälkeen (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Lomakkeen täyttäminen on aina vapaaehtoista ja siitä on mahdollisuus kieltäytyä (Eskola & Suoranta 1998, 93). Tässä opinnäytetyössä haastattelulomake ja vapaat vastaukset ovat sopivin tiedon hankinnan menetelmä, sillä niiden avulla saadaan mahdollisesti yksityis-

kohtaisempaa ja todenmukaisempaa tietoa kuin esimerkiksi havainnoimalla, jolloin varhaiskasvattajan toiminta voisi muuttua havainnointitilanteissa normaalista poikkeavaksi.

6.3 Aineiston hankinta

Opinnäytetyössä käytetty aineisto on hankittu haastattelulomakkein. Haastattelulomakkeessa on kolme eri kysymystä, joiden avulla saadaan tietoa varhaiskasvattajien roolista lasten leikeissä. Haastattelulomakkeessa kysymykset tulee koota niin, että jokainen kysymys on tarpeellinen, kun halutaan vastausta ratkaistaessa tutkimuskysymystä tai -ongelmaa. Kysymyksiä luodessa täytyy miettiä, onko kysymys tarpeellinen ja tuottaako se vastauksen haluttuun asiaan. Jos kysymys on turha, eikä sillä ole suoranaista yhteyttä tutkimuskysymykseen, jätetään se pois. Tällaisessa lomakkeessa kysymykset ovat tutkimuksen aineistonkeruumenetelmä, joten kysymykset ja niiden osuvuus tutkimukseen vaikuttavat sen laatuun ja luotettavuuteen. Jokaisella lomakkeeseen vastaajalla tulee olla selkeät ohjeet lomakkeen täyttämiseen sekä vapaa valinnan mahdollisuus vastatako kyselyyn vai ei. Tässä opinnäytetyössä lomakkeeseen vastaaville henkilöille kerrottiin lomakkeen täytöstä suullisesti etukäteen sekä heille annettiin myös kirjallisia ohjeita. (Kananen 2015, 229-230.)

Aineiston analysointi on mahdollista tehdä teoriapohjaisena, aineistopohjaisena tai niiden molempien yhdistelmänä. Tällä tutkimuksella halutaan saada tietoa nimenomaa varhaiskasvattajien kokemuksista näissä vuoro- ja laajennetun hoidon päiväkodeissa, joten käytössä on pelkästään aineistopohjainen analysointi ja luokittelu. Näissä tavoissa aineistot jaetaan teksteittäin asiasisältöihin eli yhdistetään samaa tarkoittavia sisältöjä ja näille sisällöille annetaan koodit, joiden mukaan niitä lähdetään luokittelemaan. (Kananen 2015, 171.)

Tässä opinnäytetyössä kerätyn aineiston analyysissä lähdettiin liikkeelle teemoittelusta. Teemoittelun avulla aineiston vastauksista etsittiin niitä yhdistäviä sekä erottavia seikkoja. Tämän jälkeen aineistosta saatu tieto luokiteltiin samantyyppisiin aihepiireihin. Alustavan jaon jälkeen aihepiireistä alettiin etsimään varsinaisia

teemoja, aiheita tai näkemyksiä, jotka toistuivat. Tämän jälkeen käytiin tilastomaan toistuvien vastausten määriä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006; Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.)

6.4 Luotettavuus ja eettiset kysymykset

Tässä tutkimuksessa noudatetaan luotettavuutta siten, että tutkimusprosessin jokaisessa vaiheessa noudatetaan erityistä rehellisyyttä, tarkkuutta ja huolellisuutta. Henkilötietojen salassapito on yksi näistä. Käytetyssä haastattelulomakkeessa ei kerätty minkäänlaisia tunnistetietoja vastaajista. Kaikki lomakkeen sisältö viittasi ainoastaan opinnäytetyön aiheeseen. Tämän vuoksi suostumuslomaketta ei käytetty ollenkaan. Tutkimukseen suostuminen on vapaaehtoista ja suostumuksen vastaamiseen voi antaa myös suullisesti tai osallistumalla tutkimukseen täyttämällä lomakkeen, jolloin se on jo itsessään suostumus. Missään vaiheessa tutkimusta ei tule tietoon, ketkä haastattelulomakkeisiin ovat vastanneet. Lomakkeet vietiin päiväkodeille saatekirjeiden kera sanallisesti täydentäen ja valmiit lomakkeet haettiin myöhemmin niiden ollessa suljetussa laatikossa. Jos allekirjoitukset olisi pyydetty suostumuslomakkeisiin, näin olisi tullut tietoon, ketkä ovat mahdollisesti olleet vastaajia haastattelulomakkeissa. Tämä on myös eettisyyden ja luotettavuuden kannalta hyvä asia, ettei tutkimuksen missään kohdassa tule lomakkeeseen vastanneiden henkilöiden nimiä ilmi. (Kananen 2015, 190-194; Kananen 2017, 192.)

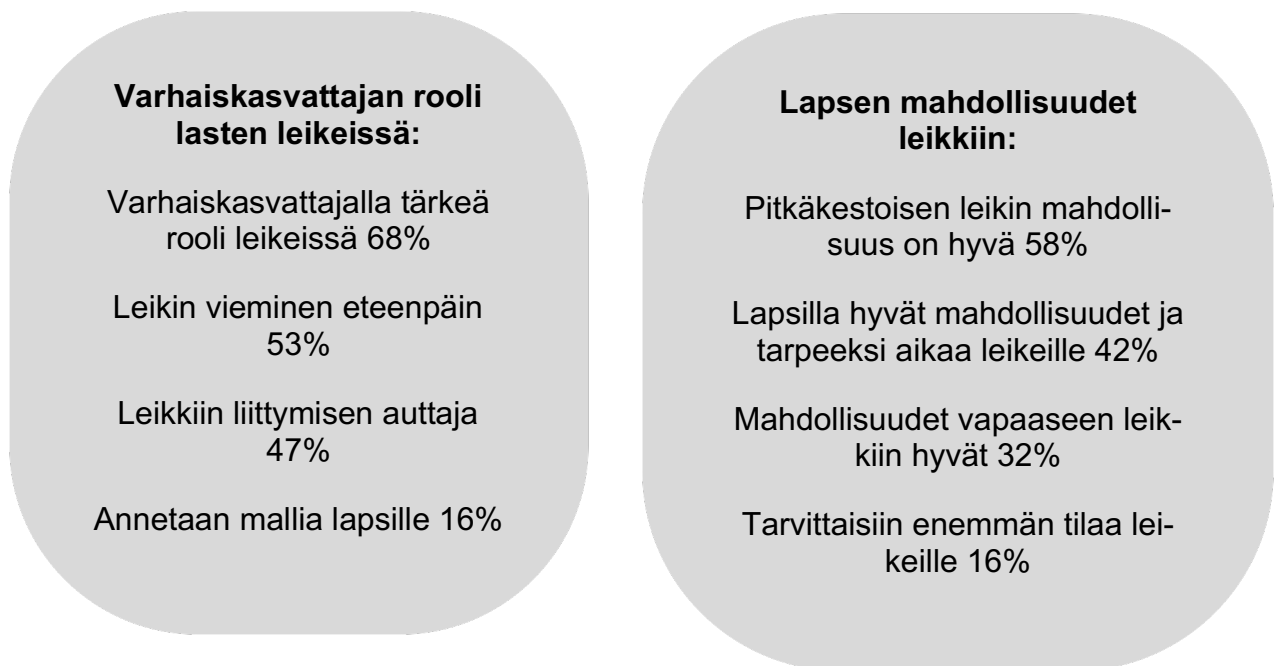
Ahola (2007) kertoo artikkelissaan valideetin tarkoittavan mittauksen pätevyyttä, joka tarkastelee niitä aiheita, jota varten se on laadittu. Tässä opinnäytetyössä kyselylomakkeen kysymysten tulee siis palvella mahdollisimman hyvin aihetta, jotta valideetti olisi hyvä. Reliabiliteetti tarkoittaa aineiston pysyvyyttä, joka käsittää lomaketutkimuksen antavan ei-sattumanvaraisia vastauksia. (Ahola 2007, 48, 69.) Tämän opinnäytetyön kohdalla se tarkoittaa luotettavuutta, sillä kysymyksillä saamme varhaiskasvattajien omia kokemuksia, jolloin ne ovat todellisia. Kyselyyn osallistuu vain kaksi päiväkotia, jolloin tuloksia ei voi yleistää. (Ahola 2007, 68.)

Laadullisen tutkimuksen yhtenä luotettavuuskriteereistä pidetään uskottavuutta. Uskottavuus tarkoittaa tässä opinnäytetyössä sitä, että tutkimuksen tuloksissa

esitettyt vastaukset vastaavat haastattelulomakkeen vastaajien näkemyksiä. Lomakkeen vastaukset on siis otettava huomioon yksilöllisesti tuloksia tarkastellessa, eikä niitä voi käydä muuttamaan omien henkilökohtaisten kokemusten mukaan. Aineisto on kerätty kahdesta päiväkodista, joten vastaukset ovat päiväkotien varhaiskasvattajien omia näkemyksiä sekä kokemuksia, eikä näin ollen niitä voida yleistää. (Eskola & Suoranta 1998, 212; Tuomi & Sarajarvi 2018, 160.)

7 Tulokset

Vastauksia kahdesta päiväkodista saatiin yhteensä 19 kappaletta. Alla olevassa kuvioissa on havainnollistavia ja prosentuaalisia määriä vastauksista verrattuna kokonaisvastausten määrään.

Kuvio 1. Yhteenveto tuloksista

Vastaajat kirjoittivat leikistä positiiviseen sävyyn. Suurin osa (68%) vastaajista oli sitä mieltä, että varhaiskasvattajalla on tärkeä rooli lasten leikeissä. Noin puolet (53%) ajattelivat olevansa auttaja leikin viemisessä eteenpäin, kun taas alle puolet (47%) olivat sitä mieltä, että ovat leikkiin liittymisen auttaja. Pieni osa (16%)

otti kantaa myös siihen, että aikuisen rooli on antaa esimerkkiä lapsille. Alle puolet (42%) vastaajista oli sitä mieltä, että lapsilla on hyvät mahdollisuudet ja tarpeeksi aikaa leikille. Noin puolet (58%) vastaajista taas näki pitkäkestoisen eli esimerkiksi pitkin päivää jatkuvan leikin mahdollisuudet hyvänä. Näin ollen sama leikki voi jatkua aamun jälkeen myös iltapäivällä sisällä samassa tilassa, eikä leikkiä ole siinä välissä korjattu pois. Pieni osa (16%) otti myös kantaa siihen, että olisi mukava, jos lapsien leikeille olisi enemmän tilaa ja mahdollisuuksia.

Leikkien roolituksessa suurin osa vastaajista näki antavansa lapsille vapaat kädet. Jotkut ottivat kantaa siihen, että välillä lapsi haluaa antaa aikuiselle jonkin roolin leikkiin. Aikuinen voi lähteä lapsen roolitukseen mahdollisuuksien mukaan. Muussa tapauksessa aikuinen havainnoi tilannetta sivusta ja on käytettävissä sekä auttaa tarvittaessa. Suuri osa vastaajista oli myös sitä mieltä, että leikki on hyvä kasvatus- ja opetustilanne lapsille.

7.1 Varhaiskasvattajien roolit leikissä

Lapsilla on leikkejä, jotka he itse suunnittelevat ja rakentavat alusta loppuun. Tällaiset leikit ovat usein sellaisia, joihin ei kaivata aikuista mukaan. Varhaiskasvattajan liittyminen tällaiseen lapsen itse suunnittelemaan leikkiin voi lamauttaa lapsen leikki-innon ja leikki saattaa loppua siihen. On siis tärkeä olla kuulolla, milloin aikuinen halutaan leikkiin mukaan. Usein aikuisen leikkiin mukaan tuleminen tuo lapsille myös turvaa ja tunnetta, että aikuinen on aidosti kiinnostunut lapsien kanssa olemisesta. (Karlsson 2014, 166.) Haastattelulomakkeisiin vastanneet kirjoittivat, että liittyvät mukaan leikkiin mieluiten lapsen pyynnöstä.

Olen lasten leikeissä aktiivisesti mukana, tilanteen niin salliessa.

Silloin, kun lapset pyytävät mukaan leikkiin, on mielestäni tärkeä olla saatavilla.

Lasten pyynnöstä otan myös enemmän osaa leikkiin leikkiroolin muodossa.

Lapsi voi myös leikissään roolittaa aikuisen.

Mahdollisuuksien mukaan yritän olla leikissä mukana (lasten ehdoilla). Eli etenkin silloin, kun lapset pyytävät mukaan leikkiin.

On myös vastaavia leikkitalanteita, joihin aikuinen ei koe osaavansa osallistua.

Olen itse harvoin pitkäkestoisesti leikissä, koska en koe sitä luontevaksi.

Leikki on lapselle ominainen tapa toimia. Aikuisen velvollisuudeksi jää huolehtia siitä, että lapsilla on tarpeeksi aikaa, tilaa, mahdollisuuksia sekä välineitä leikille. Lapset ovat leikissään oman alansa erityisasiantuntijoita, ja aikuisen on usein turha yrittää puuttua leikin roolitukseen. Leikki voi kaivata myös rauhaa, jolloin aikuisen tulee kunnioittaa sitä.

Annan lapselle vastuuta ja päätäntävaltaa. Innostan lasta leikkiin ja ohjaan myös yhteiseen leikkiin.

Tarjoan tai etsin puuttuvia leluja tai materiaaleja, autan esimerkiksi majojen rakentamisessa.

Autan lapsia saamaan leikit pystyyn mm. majat ja roolivaatteet.

7.2 Varhaiskasvattajien näkemykset leikin opettavaisuudesta

Leikissä lapsi oppii paljon tärkeitä taitoja. Lapsen mielikuvitus on maailma, jota aikuinen voi vain ihailla. Leikissä mielikuvitus kehittyy ja yhteisleikissä leikkijät luovat myös yhteistä mielikuvitusmaailmaa. Tämän myötä lapsi oppii sosiaalista vastavuoroisuutta eli yhteispeliä muiden leikkijöiden kanssa. Eri ikäiset keskenään leikkivät lapset oppivat toisiltaan kommunikointitaitoja ja näin ollen hyötyvät yhteisistä vuorovaikutustilanteista. Leikki on myös hyvä keskittymiskyvyn ja itsekurin opettaja. Esimerkiksi ravintolaleikissä kaikki leikkijät eivät voi tilata ja saada samaan aikaan ruokaa, vaan lapsi joutuu odottamaan omaa vuoroaan leikin aikana. (Hintikka, Helenius & Vähänen 2004, 42-51.) Usea haastattelulomakkeeseen vastaaja oli samaa mieltä leikin opettavaisuudesta.

Lapsi oppii leikissä myönteisellä tavalla erilaisia toimintoja niin pihalla kuin sisällä. Lapsi oppii uteliaaksi, näyttämään tunteitaan ja huomioimaan toisia.

Leikki on hyvä kasvatus-/opetustilanne ja siinä on aikuisen rooli tärkeä.

Leikki on pienten lasten tapa purkaa tapahtuneita asioita, harjoittaa mielikuvitusta ja tapa oppia. Leikkiä tarvitaan, sillä se on lapsille tehokkain tapa opettaa asioita, kuten vuorovaikutus, kielellinen ilmaisu ja motoriikka.

Leikki on lapselle ominainen tapa toimia, siksi keskeisin työväline varhaiskasvatuksessa.

8 Johtopäätökset

Tässä opinnäytetyössä halusimme selvittää mikä on varhaiskasvattajien rooli lasten leikeissä. Varhaiskasvattajia on päiväkodeissa eri koulutuksista, eri koulutus-tasoista sekä eri vuosikymmenillä alalle tulleita. Tästä syystä voisi päätellä, että myös toimintatavat sekä ajatukset varhaiskasvattajan roolista voivat vaihdella hyvinkin paljon kasvattajasta riippuen. Varhaiskasvatuslaki 540/2018 linjaa, että varhaiskasvatuksen tavoitteena on toteuttaa lapsen monipuoliseen leikkiin perustuvaa pedagogista toimintaa sekä tätä kautta lasten saamia myönteisiä oppimis-kokemuksia. Tässä opinnäytetyössä saadaan vastauksia siihen, mikä näissä op-pimistilanteissa on aikuisen roolia ja vastuuta.

Leikki on iso osa lapsen elämää. Lapsi keksii leikin aiheita mitä yksinkertaisim-mista asioista, joita aikuinen ei voisi edes kuvitella. Valtakunnallinen varhaiskas-vatussuunnitelma (2018) painottaa lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kas-vatusta, jossa painottuu pedagogiikka. Varhaiskasvattajien osaamista on yhdis-tää leikki ja oppiminen, jolloin lapsi oppii mielekkäässä tilanteessa.

Leikistä ja leikistä varhaiskasvatuksessa on kirjoitettu paljon. Useissa lähteissä nousee esiin lasten omaehtoinen leikki, joka ei vaadi aikuista mukaan. Tämä näyttäytyi myös tämän opinnäytetyön tutkimuksen vastauksissa. Valtakunnalli-nen varhaiskasvatussuunnitelma (2018) kuitenkin korostaa varhaiskasvattajan läsnäoloa myös leikkien yhteydessä, jotta lasten fyysinen sekä psyykinen tur-vallisuus toteutuu. Leikkeihin puuttumista se ei kuitenkaan vaadi, jos tarvetta ei ole. Tärkeintä on, että aikuinen seuraa leikin etenemistä sekä on tietoinen, läsnä ja auttamassa, kun häntä tarvitaan. (Hellström 2010, 184; Hintikka, Helenius & Vähänen 2004, 43.)

Usea haastattelulomakkeeseen vastaaja otti kantaa siihen, että lapset saavat vai-kuttaa leikkeihinsä hyvin ja erilaisia tiloja on mahdollisuus käyttää. Koska kohde-päiväkodit olivat vuoro- sekä laajennetun hoidon yksiköitä, on leikille päivän ai-kana monessa kohdassa aikaa. Brotherus ja Kangas (2017) ovat tutkineet lasten mahdollisuuksia leikkiin varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksessaan kävi ilmi, että päiväkodin lapset omaksuivat päiväkodin kulttuuria ja piilosääntöjä. Lapset tiesi-vät, milloin on leikin aika, missä saa leikkiä ja mitä leikkivälineitä on saatavilla, ja

niitä he myös käyttivät monipuolisesti. Leikki jäi tutkimusaineiston mukaan lyhytkestoiseksi, mutta myös pitkäkestoisia leikkejä esiintyi ja niille oli varattu tiloja, joihin leikki sai jäädä esille jatkettavaksi. (Brotherus & Kangas 2017, 11-14.) Myös suurin osa vastaajistamme oli sitä mieltä, että heidän ryhmänsä lapsilla oli hyvät mahdollisuudet jatkaa leikkiä. Muutama vastaajista kuitenkin harmitteli esimerkiksi sitä, että hyvät leikit täytyy korjata tiloista pois, jotta siivooja pääsee tekemään työnsä.

Turusen (2016) tutkimuksessa selvitettiin varhaiskasvattajien roolia leikkiä edistävissä sekä rajoittavissa tekijöissä. Tutkimus toteutettiin 25 päiväkodissa pääkaupunkiseudulla. Yksi esille nousseista edistävästä tekijöistä oli varhaiskasvattajien asenne. Kun aikuinen suhtautui positiivisesti leikkiin, nähtiin hänen olevan enemmän leikeissä mukana. Osa varhaiskasvattajista koki leikkiin osallistumisen olevan myös sidoksissa toisten aikuisten reaktioihin sekä omiin taitoihin leikkiä. Näistä syistä useampi koki helpommaksi vain sivusta seuraamisen. Muutama vastaaja ajatteli, ettei leikkiminen kuulu työnkuvaan. (Turunen 2016, 14-15.) Yksi vastaajistamme oli vetänyt hyvin yhteen, kuinka lapsi tarvitsee aikuista. Hänen lauseensa meni näin: *"Sellainen aikuinen on pönttö, kuka ei osaa juoda lapsen tarjoamasta tyhjistä mukista kahvia"*. Silti usea opinnäytetyöhömme vastanneista kirjoitti, ettei leikkiviä aikuisia nähdä merkityksellisinä. Ajatellaan vain, että antaa lasten leikkiä keskenään. Useat painottivat, että nimenomaan pienten lasten ryhmässä aikuinen nähdään leikkimässä lasten kanssa. Myös Helenius ja Lummelahti (2013) korostavat, että pienten lasten leikeissä aikuisen mukanaolo lisää keskittymistä sekä luo leikin jatkumoa (Helenius & Lummelahti 2013, 79). Turusen (2016) tutkimustuloksissa selvisi myös, että vastaajien rooleiksi määrittyivät leikin rikastuttaja, mahdollistaja, havainnoija, roolittaja sekä sosiaalisten suhteiden tukija. (Turunen 2016, 14-15.) Myös opinnäytetyömme haastattelulomakkeeseen vastanneet korostivat toistuvasti juuri näitä nimettyjä rooleja.

Yleinen päätelmä vastauksissa nousi esiin: mitä pienempi lapsi, sitä enemmän tarvitaan aikuista. Vastaajat myös korostivat omaa rooliaan sekä tehtäviään lasten leikeissä ja kokivat ne erittäin tärkeäksi. Brotheruksen ja Kankaan (2017) tutkimuksessa huomioitiin varhaiskasvattajan osallistuminen lasten leikkiin. Tutkimus osoitti, että varhaiskasvattajat pysyivät etäämmällä lasten leikeistä. Myös

lasten kokemukset aikuisten osallistumisesta olivat vähäisiä. Tutkimuksessa oli nostettu esille eräs tilanne, jossa lapsi ohjattiin pöytään istumaan ja miettimään sopivaa muuta tekemistä, koska hänellä oli vaikeuksia liittyä muiden leikkiin. Tässä tilanteessa varhaiskasvattaja ei ollut tarjonnut tukea leikkiin liittymiseen. (Brotherus & Kangas 2017, 15-16.) Osa vastaajistamme määrittelivät roolinsa olevan sidoksissa meneillään olevaan tilanteeseen. Jos lasten välinen tilanne vaati ohjeistusta, apua leikin aloittamiseen tai esimerkin neuvonantoa niin silloin vastaajat olivat enemmän esillä, mutta kuitenkin aina saatavilla. Myös Helenius ja Lummelahti (2013) summaavat, ettei varhaiskasvattajan tulisikaan aina mennä lasten väliin, vaan antaa heille tilaisuus ratkoa pulmat keskenään. Varhaiskasvattajan tulisi kuitenkin olla herkästi saatavilla, koska jokaisessa päiväkotiryhmässä on lapsia, jotka tarvitsevat esimerkiksi leikkiin liittymiseen apuja. (Helenius & Lummelahti, 95.)

9 Pohdinta

Koko opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa teimme yhteisen sopimuksen, jonka mukaan edetään opinnäytetyön kanssa rauhallisesti pienin askelin eteenpäin eikä oteta turhaa stressiä mukaan. Opinnäytetyön valmistumisella ei ollut kiire, joten tämä oli hyvä ajatus molemmista. Omaksi yllätykseksemme pystyimme pitämään tämän sopimuksen koko opinnäytetyö prosessin aikana. Opinnäytetyö valmistui vähitellen tasaiseen tahtiin molempien osapuolien osallistuessa siihen omaksi parhaakseen näkemällään ajalla. Välillä työtä tehtiin yhdessä ja välillä erikseen. Tiesimme opinnäytetyön alkuvaiheessa molempien vahvuudet kirjoittamisessa ja pyrimme etenemään koko ajan molempien yksilölliset vahvuudet huomioon.

Sovimme päiväkotien kanssa aineistoja kerätessämme, että palaamme saatuihin haastattelulomakkeiden tuloksiin, kun opinnäytetyö on valmis. Päiväkodeilta tuli pyyntö koosteista, jotta he voisivat mahdollisesti hyödyntää saatuja tuloksia kasvattajien toiminnan kehittämisessä.

Yksi positiivisista asioista opinnäytetyötä tehdessä on ollut huomata sen prosessimaisuus. Vaikka alussa iso työmäärä tuntui pelottavalta, on se ollut helpompaa, kun pienin askelin olemme edenneet. Vaikka aluksi kirjoittamaan ryhtyminen oli

vaikeaa, lähti se silti sujuvasti liikkeelle. Kirjoittaminen kehittyi koko ajan ja loppuvaiheessa opinnäytetyön työstäminen oli erittäin sujuvaa ja miellyttävää. Kirjoittaminen jopa jossain kohti vei mennessään. Vastoinkäymisiltä olemme välttyneet miltei kokonaan. Koemme, että aikaisemmin yhteisesti tehdyistä tehtävistä on ollut hyötyä, sillä koemme yhteisen kielen muotoutuneen niitä tehdessä.

Opinnäytetyötä suunnitellessamme tulimme päätökseen, että haluamme toteuttaa haastattelun paperisena. Jos olisimme tehneet aineiston hankinnan esimerkiksi havainnoimalla, koemme ettemme olisi saaneet todenmukaisia aineistoja. Varhaiskasvattajat olisivat voineet toimia niin sanotusti meidän toivomalla tavalla ja antamalla itsestään erityisen hyvää kuvaa. Päädyimme paperiseen haastattelulomakkeeseen, jotta jokainen vastaaja saisi vastata omin sanoin ja silloin, kun sille on aikaa. Opinnäytetyöprosessin edetessä teimme yhteisen huomion haastattelulomakkeen kysymyksistä. Kysymyksiä laatiessamme pohdimme paljon kysymyksiä, muun muassa: millaisia kysymyksiä muodostamme, mitä kysymme, miksi tarvitsemme näitä vastauksia, kysymmekö oikeita asioita. Muokkasimme kysymyksiä moneen otteeseen, ennen kuin veimme valmiit lomakkeet päiväkodeille. Kuitenkin lopulta opinnäytetyön edetessä huomasimme, että kysymyksemme olisi voinut muotoilla jollain tapaa selkeimmiksi. Tällä hetkellä, jos aloitaisimme prosessin alusta, muodostaisimme kysymykset jälleen uudelleen. Saimme myös palautetta yhdessä vastauslomakkeessa. Eräs vastaajista oli ilmaissut, että kysymyksiä olisi voinut avata paremmin ja antaa valmiita vastaus ehdotuksia. Kysymyksiä laatiessamme emme halunneet lähteä liikaa johdattelemaan vastauksiin. Jokainen sai vastata vapaasti, miten asian koki omalla kohdallaan. Vastauksien suuresta määrästä päätellen voimme vetää yhteen, että kasvattajan roolia leikeissä on jokainen haastattelulomakkeeseen vastaaja pohtinut. Päiväkodeille iso kiitos aktiivisuudesta ja vastausten määrästä, joka yllätti meidät positiivisesti. Ennakko-oletuksena meillä molemmilla oli, että vastauksia tulisi vähemmän.

Saadut tutkimustulokset olivat mielestämme yllättävänkin positiivisia, sillä alkuoletuksemme oli, että varhaiskasvatukseen kaivattaisiin enemmän tilaa leikeille. Kuitenkin vain pieni osa otti kantaa leikkitilojen vähyyteen, joten voisi ajatella tilaa siis olevan tarpeeksi. Tätä ei tietenkään voi yleistää, sillä jos leikkitilojen

tarpeellisuudesta olisi suoranaisesti kysytty, olisi vastausprosentti voinut olla aivan toisenlainen. Myös yhteistulos pitkäkestoisen leikin mahdollisuuksista (58% vastaajista) oli yllättävän positiivinen, sillä osa otti myös kantaa siihen, että pitkäkestoisen leikki on yleensä vaikea säilyttää tilojen siistimisen sekä turvallisuuden vuoksi.

Opinnäytetyö prosessin aikana olemme huomanneet, että varhaiskasvattajilla on yllättävän monia rooleja varhaiskasvatuksessa. Olemme oppineet, että on yhtä tärkeää olla mukana leikkimässä ja antamassa mallia kuin taustalla havainnoimassa ja saada tärkeää tietoa lapsen mielenkiinnonkohteista. Mitään varhaiskasvattajien rooleja ei pitäisi vähätellä, vaikka välillä työnteko näyttäisikin vain pelkältä ”lattialla istuskelulta”.

Koemme, että oma ammattitaito on kehittynyt tätä opinnäytetyötä tehdessä. Aihe on ollut kiinnostava ja olemme saaneet paljon uutta tietoa ja näkemystä, jota voimme hyödyntää tulevaisuudessa. Tulemme varmasti kiinnittämään omaan rooliimme huomiota sekä antamaan itsestämme enemmän lapsille tulevaisuudessa. Kuten yksi vastaajistammekin veti hyvin yhteen, leikki on lapsen työtä, jossa välillä tarvitsee aikuisen tukea kehittyäkseen ja oppiakseen.

Lähteet

Ahola, A. Teoksessa Viinamäki L. Saari E. (toim.) 2007. Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Tammi.

Ahonen, L. 2017. Haastavat kasvatustilanteet. Lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Brotherus, A. Kangas, J. 2017. Osallisuus ja leikki varhaiskasvatuksessa: ”Leikitäisiin ja kaikki olis onnellisia!”. Julkaisussa Toom, A. Rautiainen, M. Tähtinen J. (toim.) Toiveet ja todellisuus: Kasvatus osallisuutta ja oppimista rakentamassa. Kasvatusalan tutkimuksia. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura, 11-16.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Vastapaino.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Hakkarainen, P. 2001. Leikin kehitys. Teoksessa Karila, K. Kinos, J. & Virtanen, J. (toim.), Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: Juva, 184-203.

Heino, N. Jantunen, T. Suutarila, S. 2018. Leikin Taikaa. Miksi leikki on niin tärkeää? Helsinki: Into Kustannus Oy

Helenius, A. 2001. Varhaiskasvatuksen juurilla. Teoksessa Karila, K. Kinos, J. & Virtanen, J. (toim.), Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: Juva, 46-54.

Helenius, A. Korhonen, R. (toim.) 2008. Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Helenius, A. Lummelahti, L. 2013. Leikin käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hellström, M. 2010. Sata sanaa kasvatuksesta. Jyväskylä: PS-kustannus.

Henrics, T.S. 2014. Play as Self-Realization: Towards a General Theory of Play. American Journal of Play 6, (2), 190-213.

Hintikka, M. Helenius, A. Vähänen, L. 2004. Leikistä totta. Omaehtoisen leikin merkitys. Helsinki: Tammi.

Hännikäinen, M. Rasku-Puttonen, H. 2001. Piaget'n ja Vygotskin merkitys varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Karila, K. Kinos, J. & Virtanen, J. (toim.), Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: Juva, 158-164, 165-170.

Kalliala, M. 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Gaudeamus.

Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoidossa. Helsinki: Gaudeamus.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja –sarja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karlsson, L. 2014. Sadutus. Avain osallisuuden toimintakulttuuriin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Koivunen, P-L. Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kyrönlampi-Kylmänen, T. 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kirjapaja.

Ojanen, T. Ritmala, M. Siven, T. Vihunen, R. Vilen, M. 2009. Lapsen aika. Helsinki: WSOYpro Oy.

Opetushallitus 2019. Koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus. Mitä on varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksen tehtävä. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus>. Luettu. 13.12.2019

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka A. 2006. KvaliMOTV. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>. Luettu 14.1.2020.

Särkkä, S. 2012. Leikin ohjaamisen merkitys päiväkodin kasvatustyössä. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen koulutus.

Tuomi, J. Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Turja, L & Vuorisalo, M. 2017. Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Teoksessa Eerola-Pennanen, P. Koivula, M. & Siippainen, A. (toim.), Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino Oy, 36, 49-54.

Turunen, S. 2016. *"Nyt me tiedetään, että aikuisten kuuluukin leikkiä"* Kasvattajan rooli leikkiä edistävissä ja rajoittavissa tekijöissä. Työpapereita 2016:2 Socca – Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus.

Ugaste, A. 2005. The child's play world at home and the mother's role in the play. Jyväskylä. Studies in education, psychology and social research. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Urho, T. Vehkalahti, R. 2013. Leikki on totta! Näkökulmia vapaan leikin tutkimiseen. Helsinki: Lasten Keskus.

Varhaiskasvatuslaki 540/2018

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Opetushallitus. Koulutus ja tutkimus. Varhaiskasvatus. https://www.oph.fi/download/195244_Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet19.12.2018.pdf

Vienola, V. 2016. Varhaisvuosien eettinen kasvatus. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.), Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 176-177.

Virkki, P. 2015. Varhaiskasvatus toimijuuden ja osallisuuden edistäjänä. Väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto. Filosofinen tiedekunta. Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto.

Sosiaali- ja terveysala

Tervehdys,

Olemme sosionomiopiskelijoita (AMK) LAB-ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyömme suuntautuu varhaiskasvatukseen. Teemme opinnäytetyötä, joka käsittelee varhaiskasvattajien roolia lasten leikeissä. Tarkoituksena on kerätä tietoa, millaisena varhaiskasvattajat kokevat roolinsa lasten leikeissä sekä vastuustaan leikin mahdollistamisessa. Opinnäytetyömme tavoitteena on saada varhaiskasvattajia pohtimaan omaa rooliaan ja sitä kautta kehittämään toimintaansa.

Opinnäytetyötä varten on tarkoitus saada varhaiskasvattajilta vastauksia kyselylomakkeella syksyllä 2019. Tuloksia hyödynnetään opinnäytetyössämme, jonka tulisi olla valmis kevään 2020 aikana. Pyydämme ystävällisesti teitä Mikonpuiston sekä Vuoksenniskan päiväkotien varhaiskasvattajia vastaamaan kyselyyn liittyen opinnäytetyöhömmme, sekä lastentarhanopettajat että lastenhoitajat. Varhaiskasvatusta tapahtuu myös iltaisin, jolloin työntekijöinä ovat pääsääntöisesti lastenhoitajat. Ajattelemme tulosten olevan monipuolisempia, kun kyselymme kohdistuu myös lastenhoitajiin.

Osallistuminen on vapaaehtoista, mutta mitä enemmän saamme vastauksia tulee opinnäytetyöstämme kattavampi. Toivomme mahdollisimman monen vastaavan kyselymme, sillä se olisi opinnäytetyömme toteutuksen kannalta tärkeää. Kyselylomakkeeseen vastanneet pysyvät anonyymeinä. Kyselylomakkeen vastaamiseen menee n. 10 minuuttia ja aikaa vastata kyselyyn on kolme viikkoa. Palautus toteutuu suljettuun laatikkoon. Aineisto, jota saamme, käsitellään luottamuksellisesti ja opinnäytetyön valmistuttua hävitämme sen asianmukaisesti.

Jos kyselylomakkeesta tai muusta ilmenee kysymyksiä, voitte olla yhteydessä meihin. Vastaamme kysymyksiin mielellämme.

Ystävällisin terveisin,

Heini Inkinen

Jutta Mäkelä

heini.inkinen@student.lab.fi

jutta.makela@student.lab.fi

1. Millaiseksi koet lasten mahdollisuudet leikkiin? Miten itse vaikutat siihen?

2. Millaisena näet roolisi lasten leikeissä? Esim. Oletko leikissä esimerkin antaja?
Oletko leikkiin liittymisen auttajana? Oletko itse leikissä mukana?

3. Kuinka tärkeää on mielestäsi aikuisen rooli leikeissä ja miksi sitä tarvitaan?